

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУХУН
ХААМЫАТА

ХААМЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 130 (8083). ☆ 1996 жыл сэтгэнийн 2 күнэ.

Субуота, ☆ Санаата — 1084 солкуобай.

ҮГЭНИ КЭСПЭТИЛЭР

Алтынны 29 күнэ бийиги үгүс биэр бойдулаа-тарбытыгар көрө-бөлгө даата — комсомол тэриллэбит күнүн бийиһинэн бэлэттэнэр. Бу да сырымыа урук-ку комсомольскай салайааччылар, актыбыастар, юр-дыкта, уруксутун курдук аһара быраһынынныттыг тэрээһинэ суох бэлэттэһэллэр да, үгэстэрин кэспэ-тилэр. Кинилэр санылларынан, СР Президентэ бил-

лэрбит Иччат сылыгар манньык дьаһал ураты ис хо-лоонноох. Ол туһунан «Үлэ уонна прогресс» общес-твеннай-политическай тэрилтэ чилиэннэрин түмүү-лэригэр этилиннэ. ИБСЛКС рескомун урукку баста-кы секретара Евгений Федоров СИА корреспонде-нттар эппитинэн, көлүөнэлэр сибээстэрэ көһиллэ-суохтаах, ыччат республика инникитин иһин өрүү-иниэтиннэстэх буолуутун өйдүүр эбээһинэстэх.

СИА.

КӨРСҮҮЭ ТУРУОХ БУОЛАН...

«Эрэнэбин, итэҕэйэбин иһин атахтаах эрэйэ-буруйа өлөрүн, өлөртөн өлбөт өйүн, өйүзүн өлбөт бөйүтүн», — диир улуу суруйааччыбыт Н. А. Ойуу-нускай суруйан турардаах. Бу диир ис хоһоонноох тылларга түгэхтээх санаа этиллэргэ дылы. Мин санаабыр, бу этин билгитин ордун эдэр ыччапка сыһаан-наах курдук. Ол эбэтэр, эдэр кэнчээри ыччаты өйү-нэн өлбөт буолар өйгө-санаага болдомтону ууруох-таахпыт...

Өй оонньуута. Алтынны 19 күнүгэр Чурапчы сэлээннэтигэр ыччаты көрдүүр, кини кыаһын, би-литтин көрүүтүн сайыннараарга уһуйар сыалтан «Брэйн-ринг» интеллектуальнай оонньуу буолан ас-та. «Брэйн» — англискайтан киирбит эйиһи, толкуй, өй диир тыл. Манна 5 хамаанда кытына спортни-най оскуолаттан, алын сүүрөх оскуолаттан, «Кэскил» уһуйаантан, педучилищетаан, ис дьыала отделыттан, Күүстээх эрийсин, тыһааһыннаах киирсин кэннит-тэн спортнинай оскуолаттан Н. Пахомов, капитан-наах «Симбиоз» диир эдэр учууталлар хамаандаһара бастагы миэстэбэ таарыста. Иккиһи ис дьыала отде-лын «Иит» хамаандата мала. Түмүгэр бастаабыт хамаанда анал бйриничинэн уонна Таатта улууһун хамаандатын кытта таһаарыстыы көрсүһүүгэ барар быраабы ылбыта. Ол эрэри дын бары сааһа ха-маандаһартан сүүмүрдөнөн манньык ыччаттар Таатта-лыыр буолбуттара: П. Федоров, Е. Сивцев, С. Скры-бин, Т. Марков, Н. Корнилов, Р. Потапова. Окон-иннибитигэр талыы-талба Таатта сирэ, ыччата биһи-гини күүтэрэ.

Алтынны 24 күнэ. Хамаанданы сэрэ Тааттага Ыччат управлениетын начальнига Ю. Дмитриев, спе-циалиста С. Сивцева уонна олохтоох телевидениеттан барыстылар.

Күнэ 7 чаастан Таатта уонна Чурапчы хамаанда-лары иһин ардыларыгар «Брэйн-ринг» оонньуу са-далаанна. Долгуйуу, үһсэ-аллараа тыһыны манна буолла. Олохтоохтор 1994 сыллаахха интеллектуаль-най кулууп диир туспа тэриимиттэр эбит. Оһон хара бастааһыттан түмсүүдэхтэрэ, оонньуу үөрэммиттэрэ биллэр этэ.

Бастаан хамаандаһары кытта билсэһин буолла. Таатталар «Таатта» диир аатынан күрэхтэһинтэ киир-

дилэр. Бийити аапчытын үйэ киирбитэ, үс өрүс хар-сыһымта уонна эдэр ыччат көрсүһүүтэ диир тема-лаан «Кирби» диэтибит. Күрэхтэһин садалаанар. Бииртэн-биир уустук боһуруос кэлэн иһэр. Ол сүн-нүүһүн мунуута чычылдан түгэнигэр өй-толкуй эппэт көрдөөн аан бойдуу анааран күөрчэхтин эри-йэр... Ыксыһыт, ыгыһыйабыт. Санаабытыгар, утар-сааччыларбыт биһигини кыайдар-кыайан өрөгөйдөөн иһэллэр. Ол да буоллар, сал сааһаттан салтанан 3 очкоһаһынныт. Түмүгэр таатталар 3 очконди хотон кыайыы «амтанын» билэн үөрдүлэр-көттүлэр. Хаһаа-һыттарга, арааһа, эркиннэрэ да көмөлөстөҕө. Оттон биһиги сөччө санаабытын түһэрбэтибит. Кылаабы-найа, күрэхтэһинтэ кыайыы буолбакка, кыттыы дии санаабыһытыттан да буолуу.

Көрсүһүүбүт бүтэһигэр хамаандаһар хардарыта бэйэ-бэйэбитигэр ыһыппал-бэрэстийбит. Ону сэрэ олохтоохтор маалдыттарга буклет, мажчирга ойуу-лаах тайах муобуттаах сувенир балахтээтилэр.

Оттон мин үлэм сүннүүһүн Таатта улууһун ычча-ка управлениетын начальнигы Н. А. Местниковы көрсөн үлэтииттэн кэспитиргэр көрдөбөтүн.

— Иһки маалымы улуус ыччаттара бүтүн көрсүбү-лүт олус үчүгэй. Итинэн инникигэ суол аһыллына. Управлениетыгар 4-бүт. Ыччат өйү-санаатын тү-мүрү быһаан өгөстүбүлүт. Ордун болдомтобутун интеллектуальнай кулууп сайдарыгар, үөрэхтэһин-тэ уурабыт. Бэс ыйыгар «Эдэр саас» хаһыат күн-нэрин ыһыппыт. Бу кэнниттэн хайдах эрэ бары түмэс түстүбүт. Ыччапка аналлаах дьаһаллар ал-тынны 1-29 күнүрүгэр «Бүтүгүнү ыччаппыт — ин-никин кэспит» диир девизинэн ыһытыһынылар. Иһки асталланыа. Бастаһыта — улуус ыччаттарын иһки ардыларыгар культурнай-сырдатар эстафета. Манна нэһиллэх историятын, биллэр-көстөр дьомнорун би-лиһиннэрин киирдэ. Итинн таһынан эдэр талааны нэрдоһбүн. Инникит — интеллектуальнай кулууптар көрсүһүүлэрин тэрийин. Эдэр ыччаппыт көхтөөх, Тэрийиэххэ, түмэ тардыахха эрэ наада — диэтэ кини.

Таатта ыччаттарын кытта көрсүһэ туруох буолан истинниги илии тутуһан арадыстыбыт.

Г. ПОТАПОВА.

ГОСУДАРСТВОБА — 5720 ТОННА УҮТ!

Төлөй нэһиллэһин бааһынай хаһаайыстыбалара бы-һыт үүккэ куһаҕана суохтук үлэстээлэр. Кинилэр государствоба өссө балаһан ыйыһаабы түмүгүнэн 43 тонна үүтү туттарбыттара, контрактиһын сыллаабы быһаана туолла.

Бааһынай хаһаайыстыбаларыттан К. К. Максимов, Н. В. Смирников салаһар. «Чэпир» уонна «Олокоос» хаһаайыстыбалара 10-нуу тонна быһааннаахтарыт толордулар. Оттон «Агана», «Тиарсан», «Бэспирэ» бааһынай хаһаайыстыбалара биһрдн бэйэлэрэ 5-6 тонна быһааннаахтарыт бары толордулар. «Сана-нэст» хаһаайыстыба үүккэ дуоһаһара 3 тонна этэ. Уүт сыллаабы быһаанын туһулууттар өтүүт комби-наттын тэрээһинэ эмиэ көмөлөстө. Ол курдук, маж-чирен ыйдарыгар комбинат үүтү бу нэһиллэһинтэн арыһынан тутары тэрийбитэ. Манна нэһиллэһинтээн 36,5 тонна үүт тутулуһа. Бу бааһынай дьон ба-

һытгы сылга үүтү туттарыыта дуоһаһардаах кээмэй-дэрэ этэ.

Алтынны ыйынан улуус үрдүнэн сыллаабы үүт дуоһаһара аһара толорулуһа. Ол эбэтэр, государ-ствоба 5720 тонна туттарыдыһа.

Р. СОФРОНОВА.

ЮНЕСКО 50 СЫЛА

Сэттэ нэһиллэх Саха сирин делегацията үөрэх, наука уонна культура боһуруостарыгар Холбоһук-таах Нэцийлар Тэриэлэлэрэ төрүттэммитэ 50 сылы-гар аналлаах сэтгэһин 4 күнүгэр ыһытыһахтаах дьаһалларга кытта Парижка көттө. Кинилэр өһно семинардарга кыттыахтара, дакылааттары оҥоруохта-ра, прикладной искусство быһыстакатын тэрийиэх-тэрэ.

СИА.

ПРЕЗИДЕНТЭ СУРУК

ДЬОКУУСКАЙ. Тыа сирин профтехучилищеларын директордарын республикатаабы сүбэ мунньахтарын кыттылаахтара СР Президентэ М. Николаевка аа-дыраһтаһыт сурук ыйтарга быһаардылар.

Оһолору үөрэтэргэ сырыну, оборудованиены атын-лаһарга үл-харчы наада. Киники иһки сылга кэнэ-рээски сварщиктары бэлэмнииргэ электродтары атыһ-лаһарга бюджетка көрүлүбэтэҕэ, тыа сирин проф-техучилищеларын үөрэнэр уонна оһолор оһолор көр-пустаһа улаханлык эргэрдилэр, баһаартай сэрэхтээх буолуу ирдэбиллэригэр ырааһынан эппиттээбэттэр. Сыл айы СР Тыа хаһаайыстыбатыгар уонна аска-уһаҕа министрствота олохтоох ыччаатан специалис-тары бэлэмнэһинтэ сааһаһын аччаатан иһэр, пред-приятнелар бүтэрэччилэргэ үлэһипир миэстани биэр-бэттэр. Аһардас 1995 сылга тыа сирин профтехучи-щеларыгар 14 салайааччы уонна 55 интээччи пе-дагог үрдүн хаһаастаах үлэбэ көстүлэр.

Үөрэхтэһин государственной Программатан бары-һын даууллаһын баран, директордар кадрдары идээбэ бэлэмнэһин дьыалатыгар тыа сирин профтехучи-щеларын оруолларын үрдэһинтэ туһулаһыт эти-лэри киллэрдилэр. Кинилэр Президентэн Октомино-бу, Одьулууннаабы лицейдар, Намнаабы, Тонгулутэ-би, Уһоһо Булууттээҕи училищелар таас дьыалэра ку-тулуутун бүтэрэргэ көмөлөһөрүгэр көрдөһэллэр.

СИА.

СОНУНА СОЙОН КЭЛЭР

Бэчээттэн сонун билэ оһороору, иһин «Сага олох», «Саха сирэ» хаһыаттарга суруттарабын. Ол гынан баран, хаһыаппыт нэһиллэһэ биһрдэ, сороһор аһын-тэ кэлэр буолла. Сорох нэһиллэһэ төрүт да кэлбэт. От-тон Чурапчы сэлээннэтигэр хаһыат сии кэмниттэн кэмнигэр тарбатылар быһылаах.

Радио саһарбат, хаһыат хойутуур, телефон быста-быста үлэһипир. Эр буола-буола сонуна сойон кэлэр хаһыаттарга дьон суруйтарбаттара да сеп курдук. Оһуоһа эһин харчы суох: пенсия кыра, хамнас ха-эһэ ыйы быһа биллибэт. Оһон бөчөһтэ, олохтоох салайааччылары кытта кэспэһин, биһиэмэһигэр кэ-лэр гына дьаһайыахха хайдаһый? Холобур, биһиги-тан, Мугудайтан, салайар дьомнор Чурапчыга сии киир-тахса турдахтара. Кинилэри кытта сөлөһөһөн, тийдэхтэһинтэ бэчээти бэлэмнэһэн оһолор хайдах буо-луой? Хаһыат кэллэр эрэ сонно тута тарҕата оһеһорго олохтоох-пота кыһаллар.

Мин мань учуоттууохтара диир эрэнэбин.

А. ЗАХАРОВА.

Мугудай.

ҮҮНҮҮ ЭЛБЭҔЭ ЭМИЭ ТҮБҮКТЭЭХ

«Адаам» бааһынай хаһаайыстыбатын салайааччы-тын В. М. Дычковскайы быһыл күһүмүтүтэн элбэх-тик көрүстүм. Бааһынай Мындаҕаһыттан сотору-сотору улуус кинигэр кырынара бэйэтэ бириччинэ-лээх. Быһыл аһыт 3 гектарыттан 45 тонна хап-пыһыта валовой үүнүүтүн ылбыта буолар. Ол эбэ-тэр, гектар аһыттан 150-нуу центнер! Оттон атты-наабы «Мындаҕаһыт» таһаарыстыба оһуруотчуттара хаппыһытаны валовойуһан 23,3 тоннаһын, гектар аһ-сыттан 70-нуу центнери ылбыттарын санааттахха, баа-һынай үүнүүтэ быһылгы сылга рекорднай. Манна өссө кураан, хаһыннаах сайын аһыттын этиэххэ. Таһаарыстыба хаппыһытаны 7 гектарга ыһыһытыт-тан ити бириччиннэһэн 4 гектарын аһталатан турар.

Аһыт сыллааһар быһылгы үүнүүм арыһыт ко-бүччү курдук, — диэбиттээҕэ эрдэтээһи биһр сыры-тыгар Валерий Михайлович. Ол эрэри итинтэн ас-тыһыт быһыта эмиэ тоһо эрэ суохха дылыта. Ол — хаппыһытаны баттарар кыһалбата. «Дьон хар-чыта суоһа бэрт. Тэриэлэлэриһин батарыһа үмө-лэрэ «көһөрүүһүн» дииллэр. Хайаһыһынай, биһр-бин, Элбэһи — 4,5 тоннаһы эрдэ «Якуткоммунаэнерго» фирмала ылбыта. Мырыһаҕа, Амма улууһун Сэргэ Баһигэр тийэ сырыттыбыт эрэри, атыһаһыһылара дуоһа суох.

Хаппыһыта хаачыһытата үчүгэһин бэйэбит сизэн билэбит. Чинг этэ. Манна бородуукуһуһа хаһыт, кураан оһсуута ханан да биллибэт курдукта. Быһы-рыһын 30-тан таһса тонна хаппыһыта ыһыһытыт эбит буоллаһына, быһылгыта ити көбүччүтэ көстөн турар. Сүрүннэһи, «Слава» уонна «Золотой гектар» сизэмэ суортарын ыһынар. Оһон биһири үсүлүбүһаһытыгар үчүгэй туруһаах суортар эбит. Кэһин 5 тонна кур-дук хаппыһытаны үлөһтөһөһөһа туттарбыт. Итин-ник түбүгүрэн, сии хаппыһытата батарыһытыт.

С. СЕМЕНОВА.

*Сэтгэһин 7, 8, 9 күһнэрэ өрөбүл күһнэриһин бил-лэриллээлэр. Үлэ күһа сэтгэһин 10 күһүттэн саһа-лаһар.

Улуус дьаһалтата.

Семей CEMEHOB

**ЧУРАПЧЫ КОМСОМОЛУН
ЛЕТОПИЬИТТАН**

Холбогунтаагийн сағаламийт кэмнтар ғыа сирин
иччатын политической актыыбынаа улаатар, ком-
сомолга тардыстыгыта кууһурөр. Комсомол райбюро-
гун үһө этиллит бастакы муһнаар 40 киһи са-
баһылыааныта көрүдүбүтүттөр 32 киһи комсомол-
га баһылыбыт. Ити сыз Волного Сталин аатынан,
Сылан Субуруускай аатынан, Кытаанах «Өркөн то-
ло» колхозтарыгар комсомольскай ичейналар тарыт-
ды бинтөр. Улууска 20-с сылларга соҕотох комсомоль-
скай ичейнатан чилиннэрин ахсаана 20-30 киһи и-
ки ардынан халбаһаабыт эбит буоллааһына. 30-с
сылларга комсомольскай тарытэ нэһилээк ахсын
баар буолбт.

К. ПЕРМЯКОВ

Комсомол албан ахтайх сэмүл ааспытын, төрөөбүт дойдуга бэриннигээни киин 6 орденнара туоһулуудлар. Урут да, билгилэ да хайа төрүлүт иттичэ орденнаады? Бачча элбэх нэһараалданы сохотох комсомол эрэ байагин айымнылаах улаһиһи, историка киһирар хорсун быһыһытынан ылыта. Ол да киин киһи кэксатигэр сымдыбыһыһан, үлээлэбиппикэн киһи туттабын. Ол мин эрэ буолуо дуу. Ленинград постессата О. Бертольд уот харахха эппитини, өскөтө бүгүн: «Воспитанники комсомола, встаньте!» — диэтэрбит, хас да сүүһүнэн мөлүйүүн сэмбээскай дыһанор ойон туруохтар өтө. Ол киһигэр үгүс ахсааннаах генераллар, адмираллар учуонайдар, Сэбиээскай Союз уонна Социалистическай Утэ Геройдара, Геройиһэлэр, артистар, врачтар, учууталлар, рабачайдар, р.д.а. Ойон комсомол төрөөбүт күнэ—алтынны 29

ДЕКАДА АҢЫЛЫННА

А. К. Софронов аатын саала историйтын, кини алыаага түүтүттөр урукку иччат үлэтин-хамнашын тустарынан 1948—1952 сс. комсомол райкомун секретарынан үлэлээбит, бу саала түтүтүттөр үмөдөөх.

И. СОФРОНОВА, XVII съезд делегата

x x x

70-с эмаларта юмсаонд кэмэстигэр кинэр ула-
хан чинэ бурдук этэ, Хайахсыкка оскуолаа бастаан
секретарьдан Анатолий Сарыдаев, иккис секрета-

Итиллибит кыһабыт

Биднийг үерхэтгэх сайдыулаах ыччанаа тулаагаар
этиэм этэг комсомол холобурунан, чолчу бу да аатын-
нан буолбатар, ыччаты түмэр тэрилтэ хайаан да
наала

И. ВАСИЛЬЕВ,
1948—1952 гг. БИБЛИОС районный секретарь,
персональный пенсионер

Декада ашиглана. Эдэр дэону элсэхэ аналлах бу
дэааларга көхтөөхтүк кытартытыгар ыгырабыт.

О. ЕВГРАФОВА

МИН ДЬЫЛҢАБАР

Комсомоллаары сылларбын эмеластын санаабын,
комсомолум биликтин үй-саас тухары илдьэ сыл-
даабын.

К. КСЕНОФОНТОВА (Марикона).

СНИМОКТАРГА: араб сыялдардагы көңөлсөз-
сый акынчылар (Хаяластан ууа): Г. В. Смирников—
совхоз отделениетиин управлююцайына, партиом сө-
ретарынан үзлээзбитэ; билигин суол тутар ерөмүүн
нүүр хойрасчетнай улустай үдүйтэ; Г. М. Сысат-
тин—1961-1962 сс. БВСЛРС Чурапчытаады райсо-
муи бастанга секретара; калли партийнай үдүйт
Н. Ф. Миния—уфун сыяларга тутууга мичат бири-
гедатаи салайаччыта, биллиндэх спортсмен, биз-
гин Хайхасит орто окуулатыгар хайылар филиалга
тренера.

